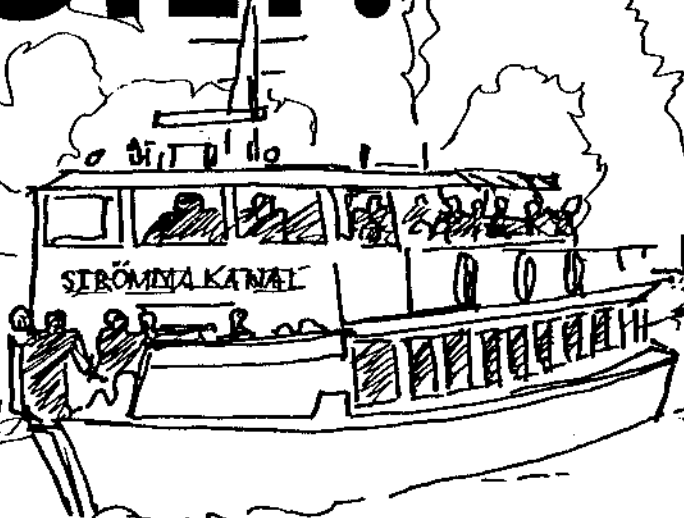

90

44
STRÖMMA
hembygdsförening
1991

HOTET?

HS
91

NR 44 MARS 1991.**STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER 1990 - 1991.**

Arne Rådberg, Ripv. 17,	ordf.	401 80
Hasse Björkenfeldt, Olivehill,	v. ordf.	401 87
Stig Gröndahl, Alrotsv. 2,	kassör	400 80
Britt-Marie Ohlsson, Måsv. 27,	sekreterare	400 33
Ann-Sofi Widmark, Strömmadalsv. 7	ledamot	413 34
Sigvard Lönnquist, Fågelbrov. 1,	hed.-ledamot	401 45
Monica Ohlsson,	suppleant	405 67
Karin Welstadius	"	411 41
Madeleine Paulsen	"	407 70
Annika + Torbjörn Lillienwall	"	405 21
Hasse Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	rev-suppl.	405 52
Edgar Pettersson	valberedn.	412 74
Bengt Berg	"	404 41
Guðrun Gröndahl	festkommitte	400 80
Viola Carlsson	"	406 52
Lolo Tannsjö	"	403 76
Bitte Lund	"	411 16
Ulla Jonsson	"	405 52

Medlemsavgiften för vuxen 50:- kr per år.

Barn och ungdom under 15 år betalar 5:- kr. per år

POSTGIRO: 98 57 43 - 4
STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

Författarna är själva ansvariga för det skrivna.

Plocka gärna material ur tidningen, men var snäll ange källan.

Material till tidningen sändes till:

Guðrun Gröndahl, Alrotsv. 2, 139 00 Värmdö
telefon 0766 - 400 80.

ORDFÖRANDE == HAR == ORDET.

Det nya verksamhetsåret har börjat bra med ett stopp för Strömma högbro. Mer om detta kan ni läsa om längre fram i tidningen.

Tack vare att medlemmar i föreningen larmade styrelsen, att det var en högbro över Strömma kanal på gång, kunde vi snabbt agera med både skrivelser till kommun och vägverk, så att vi kunde visa, att det var ett stort motstånd mot högbro.

Det kan vara svårt för oss i styrelsen att få reda på alla konstiga saker som händer på bygden. Därför är vi tacksamma att få reda på vad som är på gång, så vi kan agera i olika frågor på ett lämpligt sätt.

Vad kommer att hända på tomten nere vid Strömma handel? Plötsligt så var den gamla bastun försvunnen. Ska där kanske bli en större parkering?

Kommer affären att vara öppen den här sommaren? Kommer man att kunna köpa bensin i macken? Det är många frågor som vi hoppas få svar på.

Vi syns på årsmötet den 6 april.

Trevlig vår!

Arne Rådberg

-----oooOooo-----

ÅRSMÖTE

L O K A L
S T O C K S T U G A N

T I D

6 APRIL KLOCKAN 1800

EFTER SEDVANLIGA ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR ÄR DEN SOM VILL, VÄLKOMMEN ATT STANNA KVAR OCH ÄTA EN MÅLTID, TILL EN SJÄLVKOSTNAD AV 60:- KR.

VI ÄR TACKSAMMA, OM DU RINGER OSS I FÖRVÄG OCH MEDDELAR OM DU VILL STANNA SÅ VI VET HUR MYCKET MAT VI SKALL GÖRA I ORDNING. RING TILL:

GUDRUN 400 80 ULLA 405 52

LOLO 403 76 VIOLA 406 52

BRITT-MARIE LUND 411 16.

S E N A S T 1 A P R I L

V Ä L K O M M E N !

DAGORDNING VID ÅRSMÖTE 1991.

- 1 Mötets öppnande
- 2 Val av ordförande och sekreterare för mötet.
- 3 Fråga om mötet stadgeenligt utlysts
- 4 Val av 2 justeringsmän
- 5 Verksamhetsberättelse
- 6 Revisionsberättelse
- 7 Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
- 8 Val av ordförande för kommande verksamhetsår.
- 9 Val av 2 styrelseledamöter på 2 år + 2 suppleanter på vardera 2 år
- 10 Val av 2 revisorer och 1 suppleant
- 11 Val av ledamöter i valberedningen
- 12 Val av festkommitté
- 13 Fastställande av årsavgift 1992
- 14 Behandling av motioner och ärenden styrelsen hänskjutit till årsmötet
- 15 Övriga frågor
- 16 Mötet avslutas

Ledamöter vars mandattid går ut 1991 är:
Stig Gröndahl och Britt-Marie Ohlsson.

Suppleanter vars mandattid går ut är:
Monica Ohlsson och Karin Welstadius.

Valberedningen: Edgar Pettersson telefon 412 74
och Bengt Berg telefon 404 41 är tacksamma
för namnförslag snarast möjligt.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1990 - 1991.

Styrelsen har under arbetsåret haft följande sammansättn:

ordf.: Arne Rådberg

v. ordf. Hasse Björkenfeldt

kassör: Stig Gröndahl

sekreterare: Britt-Marie Ohlsson

ledamot: Ann-Sofi Widmark

hedersledamot: Sigvard Lönnquist

suppleanter: Monica Ohlsson, Karin Welstadius, Madeleine Paulsen, Annika/Torbjörn Lillienwall

Revisorer: Hasse Lindström och Åke Eriksson

Suppleant: Ulla Jonsson

Valberedning: Edgar Pettersson och Bengt Berg

Redaktör: Gudrun Gröndahl

Arbetsgrupper:

Museigrupp: Britt-Marie Ohlsson och Monica Ohlsson

Dokumentationsgrupp: Britt-Marie Ohlsson + 5 deltagare.

Korgmålning: Birgitta Rådberg + 5 deltagare.

Pysselgrupp: Gudrun Gröndahl m.fl.

Festkommitté: Gudrun Gröndahl sammankallande, Viola Carlsson, Lolo Tannsjö, Britt-Marie Lund och Ulla Jonsson.

Marknadskommitté: Ann-Sofi Widmark, Monica Ohlsson, Annika Lillienwall, Birgitta Rådberg, Britt-Marie Ohlsson

Föreningen har under verksamhetsåret haft 10 st protokollförda styrelsemöten.

Tidskrift nr 41, 42, 43 och 44 har givits ut under året.

Dessutom har ett innehållsregister för tidskrifternas från nr 1 - 40 tryckts upp.

Aktiviteter:

- 30/4 Valborgsfirande
 10/5 Hembygds-Nisse startar. 13 barn från Ingarö och 2 från Strömme.
 24/5 Vandring till Stickelsberg med 27 deltagare.
 29/5 Visning av den nykomponerade herrdräkten i Värmdö.
 24/6 Strömmadagen. 10-årsjubileum.
 28/7 Marknad vid Strömme kanal.
 19/8 Arbetsdag på Kanaltomten.
 10/9 Barnverksamhet, "Strömme hit och lek" startar med 27 barn.
 5/10 Hembygds-Nisse startar med 7 barn från Strömme och Vik.
 2/12 Julmarknad i Stockstugan.

I januari startade återigen "Strömme hit och lek" med 24 barn.

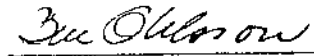
- 10/12 Informationsmöte angående högbro i Strömme.
 Besök av Margareta Nachmansson
 18/2 Informationsmöte nr 2 ang. högbro i Strömme.
 Besök av Margareta Nachmansson och Peter Wester.

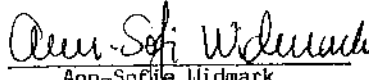
Löpande underhåll av Stockstugan har Sigvard Lönnquist skött om, med bl.a. inbyggnad av veranda, hyllor osv.

Telefon har installerats med nr. 413 50.

Styrelsen framför sitt varma tack till alla som genom personligt arbete, gåvor eller på annat sätt stött föreningen under arbetsåret.

 Arne Rådberg Hasse Björkenfeldt Stig Gröndahl
 ordf. v. ordf. kassör

 Britt-Marie Ohlsson
 sekr.

 Ann-Sofie Widmark
 ledamot

RESULTAT- OCH BALANSRÄKNING 1990

Intäkter:

Medlemsavgifter	15.945:-
Grävor	2.250:10
Försäljning, servering etc...	46.252:70
Hyror	3.475:-
Ränteintäkter	5.353:10
Bidrag	24.740:-
Övriga intäkter	3.000:-

Summa   101.015:90

Kostnader:

Administration, försäkringar, porto och telefon	12.683:-
Eqna aktiviteter, avgifter och forskning	8.194:90
Försäljning, servering etc...	22.679:10
Flyktinghjälp	520:90
Stockstugan och Hembygdstomten	15.037:55
Ungdomsverksamhet	2.013:30
Leverantörsskuld ./. fordran	4.077:50
Fonderade medel	34.965:80
Viust	843:85

Summa   101.015:90

Strömma februari 1991

Åg Linné

Ingående balans 1 januari 1990Tillgångar:

Kontantkassa	287:80
Postgiro	243:70
Bank	38.702:50
<u>Summa</u>	<u>39.234:-</u>

Skulder:

Flyktninghjälpfond	4.387:50
Folkets Husfond	1.345:-
Forskningsfond	2.000:-
Hembyggsfond	17.500:-
Ungdomsfond	12.000:-
Leverantörsskuld	1.850:-
Vinst	151:50
<u>Summa</u>	<u>39.234:-</u>

Utgående balans 31 december 1990Tillgångar:

Kontantkassa	1.177:50
Postgiro	2.731:65
Bank	75.212:-
Fordran	150:-
	79.271:15
Lev. skuld och vinst-89 %	2.001:50
<u>Summa</u>	<u>77.269:65</u>

Skulder:

Flyktninghjälpfond	3.866:60
Folkets Husfond	1.345:-
Forskningsfond	7.000:-
Hembyggsfond	50.000:-
Ungdomsfond	9.986:70
Leverantörsskuld	4.227:50
Vinst	843:85
<u>Summa</u>	<u>77.269:65</u>

VÄRMDÖ KOMMUN
Kommunstyrelsens
planutskott

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
1990-11-20

Sidan 1.

Dnr:
90/KS0380-350

Kommunstyrelsens planutskott 901120 nr 168

Sändlista
M Nachmansson
P Wester

Högbro över Strömna kanal

Ett antal skrivelser har inkommit till kommunen angående Vägverkets skisser om att bygga en högbro över Strömna kanal. Kommunstyrelsen har inte informerats av Vägverket i berört ärende. Kommunstyrelsen har ej heller initierat till sådant ärende.

Planutskottet beslutar

att uppdra åt planeringschefen och kommunalrådet kontakta vägdirektören.

VÄRMDÖ KOMMUN
Kommunstyrelsen

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL
1991-02-06

Sidan 12.

Dnr:
90/KS

Kommunstyrelsen 910206 nr 7
Kommunstyrelsens planutskott 910129 nr 4

Flerårsplan för byggande av riksvägar under perioden 1991 - 2000 samt reviderad plan för särskilda bärighetshöjande åtgärder 1991 - 1997.

Sändlista
KS

Kommunen har yttrat sig (PLU 1990-10-03) över remiss från länsstyrelsen avseende förslag till byggande av länstrafikanläggningar och riksvägar under åren 1991 - 2000.

Samordnat med upprättandet av nya planer för riksvägar och länstrafikanläggningar för perioden 1991 - 2000 samt drift- och underhållsplan för åren 1991 - 1995 har Vägverket aktualiserat planen för särskilda bärighetshöjande åtgärder för den återstående perioden 1991 - 1997.

Vid dagens sammanträde föreligger Vägverkets beslut 1990-12-17 angående reviderad plan för särskilda bärighetshöjande åtgärder 1991 - 1997.

För att uppnå intentionerna med investeringsprogrammet för särskilda bärighets-höjande åtgärder har vissa objekt i gällande, om i ovannämnt beslut fastställda flerårsplaner, tidigare lagts med bärighets-medel.

Beslutet anger enligt till detta hörande bilaga 2, ny bro över Strömma kanal, som kostnadsberäknats till 62 Mkr med medeltilldelning 1995 - 1997. Enligt underhandskontakter med Vägförvaltningen i Stockholms län är denna kostnad baserad på beräkning av utförande av det "dyraste" alternativet för ny bro över Strömma kanal.

Kommunledningen har träffat vägdirektören i Stockholms län, 1991-01-08, med anledning av ett antal skrivelser som inkommit till kommunen angående rykten om en högbro över Strömma kanal.

Med anledning av ovanstående föreslår planeringschefen planutskottet föreslå kommunstyrelsen meddela Vägverket - under pågående överklagandetid av beslutet - uttala

att kommunen avvisar ett förslag till ny bro över Strömma kanal som innebär en helt ny vägsträckning och högbro för avsierade bärighetshöjande åtgärder. Dessa åtgärder förelås utföras i huvudsak inom befintlig vägsträckning. I övrigt har kommunen ingen erinran beträffande övriga vägförbättringsåtgärder längs väg 222.

Planutskottet beslutar enligt ovan.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

KS
1991-02-06
sändlista
Plankont.

Kommunstyrelsen beslutar enligt planutskottets förslag.

Socialdemokratiska kommunstyrelsegruppen deltar ej i beslutet.

NYÅRSLÖFTEN.

Hur gick det nu med alla fagra nyårs-
löften? Klarade du av dem?

Hade du lovat sluta röka? Då fick du
kanske tröst av en artikel i DN, där
en professor hävdade att det är enbart
elände med att sluta röka. Suget
sitter kvar i årtal, man blir fet,
får svårt att sova och dessutom blir
man dum i huvudet. Professorn hävdade
också att "den allmänna fördumningen i
Sverige" beror på att folk slutar
röka. Kanske kan du finna lite tröst
i de orden.

Artikeln fortsätter vidare med att
undra varför inte cigaretter renas
från alla farligheter. Och slutar med
frågan "Varför ska rökarna straffas
med att få i sig en massa
cancerframkallande ämnen, när det inte
är nödvändigt?"

Gudrun

T A C K !

NILS ERIK SANDELL för Dina tre böcker som Du
 signerat och skänkt föreningen.
 Titlarna på böckerna är:
 "Stockholms solitärer" som handlar om väx-
 ter och djur i storstadens natur.
 "Vattenvägars land". Om forntida vägar i
 skärgården.
 "Stockholms gröna hjärta". En bok för
 fågel och växtintresserade.

SVEA WAHLSTRÖM för IDUNs kokbok från 1927,
 med många trevliga recept och råd hur man
 ordnar det trevligt för "herrskalet".

EN HEDERLIG ARBETARE från Strömma har skänkt
 500:- kr kontant att användas till
 föreningsarbetet. GG

oooOooo

Strömma hembygdsförening tackar följande
 företag i samband med "Julmarknaden 1990":

Ericssons Data Services

Klippverksta'n, Gustavsberg

Lillienwalls Båtar och Motorer

Texaco

Domus Gustavsberg

Stockholms Fondbörs

Ann-Sofi

oooOooo

J U L M A R K N A D .

Den 2 dec. hölls den traditionella julmarknaden i Stockstugan. Det var flera marknader på gång samtidigt, vilket gjorde att det var ovanligt mycket folk i rörelse denna dag.

Trots konkurrensen blev det nytt försäljningsrekord med bra klirr i kassan. Detta tack vare många flitiga händer som hjälpt till både före, under och efter marknaden. Och förstås tack vare alla snälla besökare som så välvilligt köpte av våra alster.

Vi ses igen på nästa marknad som blir på

S T R Ö M M A D A G E N .

Dagen efter midsommardagen.

Söndagen den 23 juni.

Vi inleder även i år med Bygudstjänst.

V Ä L K O M M E N !

-----oooOooo-----

STRÖMMA HIT OCH LEK ....

FORTSÄTTER ÄVEN DENNA TERMIN. VI SOM HAR BARN ELLER DAGBARN MELLAN 0 - 6 ÅR TRÄFFAS VARJE MÅNDAG PÅ KANAL TOMTEN 9.45 - 11.15. VID DÄLIGT VÄDER ÄR VI I STOCKSTUGAN.

KOSTNADEN ÄR 30:- KR PER BARN ÖVER 1 ÅR.

VERKSAMHETEN ÄR TILL FÖR ER SOM ÄR MEDLEMMAR I HEMBYGDSFÖRENINGEN OCH SOM BOR I STRÖMMA.

VID EVENTUELLA FRÅGOR, RING ANN-SOFI WIDMARK TELEFON 413 34.

---000---

Från och med det här numret hade jag tänkt att starta en presentation av Värmdös många olika hembygdsföreningar. I det här numret kommer de två första och sen kommer fler att presenteras vartefter i kommande nummer.

Först ut är:

NÄMDÖ HEMBYGDSFÖRENING.

Föreningen bildades på 40-talet med huvudsyfte att uppföra en hembygdsgård och att bedriva allehanda kulturaktiviteter.

Efter perioder med stor befolkningsminskning och allmän nergång för Nämndö skärgård, vände utvecklingen i slutet av 70-talet och äntligen fick Nämndö-borna sin hembygdsgård som invigdes 1988.

Föreningen har alla som är skrivna i Nämndö församling som automatiskt anslutna medlemmar. Andra intresserade får vara med men utan rösträtt.

Guidning i Nämndö skärgård kan ordnas och sevärdheter visas. Levande kulturlandskap med allt vad därtill hör får upplevas.

Ring Albert Mattsson, ordf. telefon 0766/564 18 för vidare information.

VÄRMDÖ BYGDEGÅRDSFÖRENING.

Föreningen bildades 15 maj 1951. Då skänkte Einar Lax på Kalvandö Gård en stor tomt och en magasins- och stallbyggnad om 25 x 9,5 m. från Hemmesta Gård, för att iordningställas till bygdegård.

Den 11 aug. samma år hölls första sommarfesten som inbragte ett netto om 839:71 kr. Inte

mycket att starta med. Men pengar rann till från många håll och ett storartat arbete kunde genomföras.

Sen dess har många festligheter gått av stapeln där. Midsommarfester, marknader, spelmansstämnor m.m.

Lokaler finns att hyra för större sällskap. För vidare information ring telefon 0766/20591.

-----oooOooo-----

H E M B Y G D S R Å D .

Hembygdsråd har bildats i Värmdö. Det fungerar så, att Birgitta Hansson och Lena Häger, kulturförvaltningen, kallar de olika hembygdsföreningarna till gemensamma träffar ungefär varannan månad. Det gör att vi håller oss bättre informerade om vad som händer runt om i kommunen och kan kanske stödja varandra i angelägna frågor.

-----oooOooo-----

V A L B O R G S - M Ä S S O A F T O N

Firas som vanligt nere på Kanal-tomten.

Vi samlas kl. 1900 för att hinna småprata med varandra innan brasan tänds kl. 2000.

Kaffeservering   Lotterier

V Ä L K O M M E N !

-----oooOooo-----

VÅR MILJÖ NU OCH I FRAMTIDEN.

Det var titeln på en natur- och miljö-
vårdskonferens, som hölls 23 februari i
ABF-huset i Stockholm och där några av
oss i Strömma hembygdsförening deltog.
Sedan lång tid är hembygdsrörelsen enga-
gerad i frågor som rör bevarandet av
totalmiljöer. Men även de problem som
uppstått genom förorening, där både na-
tur och miljö störs av mänskliga
aktiviteter, har mer och mer kommit att
beröra hembygdsfolket. Från många håll i
samhället kommer önskemål direkt riktade
till oss om samarbete för att skapa
största möjliga opinionsamverkan.

Konferensen omfattade fyra föredrag inom
skilda områden med avslutande fråge-
stunder. Bengt Hubendik - professor och
författare - behandlade "Människans eko-
logiska situation". Hur människan som
varelse under 99% av sin tid på jorden
har levt med begreppen "dela med sig och
hushålla", för att övergå till en bofast
period med "ägande och hushållning", och
nu sedan 250 år är inne i perioden "äga
mera och förbruka".

Han visade enkelt och tydligt på samban-
det mellan industriell produktion och
samtidig degradering av både energi och
materia, d.v.s. förbrukning - resurs-
minskning. Lika enkelt berördes våra
ekonomiska värderingar. BNP, vår brutto-
nationalprodukt stiger när vi krockar
våra bilar, men påverkas inte när vi må-
lar om det egna huset. Vårt samhälles
resurstänkande när det gäller energiåt-
gång för framtagning av föda kan

ifrågasättas. Födan ger oss ungefär en 10-del av den energi som åtgår för dess framställning. Potatis odlad i Sverige skickas till sydeuropa för att tvättas ren från jord, och transporteras sedan tillbaka för konsumtion här. Det är för dyrbart att tvätta potatisen på hemmaplan. Man frågar sig om det verkligen kan vara sant.

Björn Gillberg - miljökampe och skribent - talade om "Förgiftningen av vår miljö". Han är känd för att ifrågasätta våra vardagliga ekonomiska föreställningar i samhället och för att i hög grad misstro politiska uttalanden i miljöfrågor. Han påtalar ofta att det finns både kända och väl beprövad teknik att använda ex.-vis för att rena industriutsläpp från svaveldioxid och kvävedioxid direkt vid källan. I stället sysslar vi med att för stora pengar kalka sjöar mot försurning som uppehållande åtgärd. Som exempel berättades hur Svenska Fläkt sedan många år exporterar avancerade reningsfilter till USA och Japan, där reningskraven är strängare än här. Så länge våra egna krav är blygsamma saknas kunder på hemmaplan.

Regeringen har nyligen lagt en miljöproposition, som enligt Gillberg, knappast är av någon betydelse. Den talar om vad som bör göras - inte vad som skall göras. Tidigare lag gäller och tolkas av koncessionsnämnden i en domstolsliknande förhandling. Förhandling- en är ofta en tvist mellan industri och lokalbefolkning, där industrin har tillgång till konsulterad expertis vilket

vanligt folk saknar. Nämndens beslut påverkas givetvis i högsta grad av hur parterna lyckas plädera för sina respektive uppfattningar. Enligt lag skall hänsyn tas till tekniska möjligheter och kostnader i ex.-vis reningsfrågor. Tekniken förbättras ofta snabbt, men besluten gäller till att börja med 10 år och fortsätter att gälla hur länge som helst, ända till eventuell lagändring eller att någon överklagar. Tyvärr förekommer sådant överklagande nästan aldrig.

Nils-Erik Landell - läkare, författare, miljöaktivist - hade som ämne för sitt föredrag "Staden som natur- och livsmiljö".. Han påvisade många negativa förändringar som hela tiden sker, men förmedlade samtidigt en stark tilltro till stad och tätort som miljö för människan. Dock med förbehåll att befolkningsandelen på landsbygd ökar från dagens 3% till åtminstone 25%, vilket var förhållandet i Sverige omkring år 1950.

Det sista anförandet "Kulturlandskapets förändringar" hölls av chefen för Riksantikvarieämbetets kulturmiljöavdelning Bengt O. H. Johansson.

Stora strukturförändringar har skett under 1900-talet och naturligtvis påverkat landskapsbilden i hög grad. Rationalisering av jordbruk på vissa håll, nedläggning och ersättning med barrskog på andra platser. S. k. anläggningar i tiden som golfbanor och konferenshotell kan ställa till problem i dagens landskap. Problemet med golfbanor, ur riksantikvarieämbetets synpunkt är inte att banorna anläggs, utan på vilket sätt

de tillskapas. Man har kontaktat Svenska Golfförbundet med frågan om inte svenska landskap kan anpassas för ändamålet, i stället för att gräva sönder och flytta om för att efterlikna skotska banor. Resultatet är att projektering nu pågår av bantyp mer anpassad till svensk landskapstyp.

Det är troligt att den här konferensen följs upp vid ett senare tillfälle. Deltagande brukar stanna vid en självkostnad på ca 200:- inkl. lunch och kaffe.

Om du som medlem i hembygdsföreningen är intresserad att delta - hör av dig till Gudrun eller mig telefon 0766/40080.

Stickän

SKANSEN 100 ÅR!

Att Skansen fyller 100 år, kommer att firas hela året, med höjdpunkt under jubileumsveckan 25 maj-2 juni.

Hembygdsrörelsen har fått speciell inbjudan att medverka och där får hembygdsföreningarna chansen att medverka. Strömma hembygdsförening vill förstås försöka tillsammans med kollegor från andra hembygdsföreningar i Värmdö, att presentera "Vår bygd".

Närmare information kan du få av mig på telefon 400 80.

Gudrun.

-----oooOooo-----

ÄRTSOPPA PÅ BORGEN OCH KORUM PÅ KORSÖ:

Höst 1940 på Kvarnholmen. Tälten rivna, en barack tömd och tillbomnad, kokvagnen bortforslad. Manskapet reducerat till en vaktstyrka. Dagarna var grå och trista. Regnet smattrade envist på baracktaget och vindstötarna utifrån Kanholmsfjärden väsnades i tallkronorna. Från öns högsta punkt, kommandoplatsen med dess rundkulliga stålhatt, skymtade Stavsnäs mellan trädstammarna. Inga båtar vid bryggorna, sommarfolket borta sedan länge, bara en och annan bybo stretande i blåsten utanför Byströms handelsbod.

En morgon fick några av oss uppbrottsorder. Vi skulle återgå till Oscar-Fredriksborg, moderförläggning för huvuddelen av skärgårdens kustartillerister, utspridda på mängder av öar och holmar. Vi plockade ihop våra pinaler, packade sjösäckarna och lämnade Kvarnholmen för gott.

Vi bjöds Kronoskjuts längs Värmdölandets krokiga, smala och höstvåta vägar. Chauffören gjorde flera uppehåll, en del i tjänsten, andra utom. I en stuga bar han in ett rött vaddtäck och efter en stund vinkades vi in på kaffe och kringlor hos stugans ägare, en fryntlig och skrynklig liten gumma. -Med det där täcket kommer hon inte att frysa hur kallt det än blir i vinter, påpekade chauffören när vi for vidare.

För oss som kom från enkla skärgårdsförläggningar väntade nu behagligt varma logement, flödande elektriskt ljus, hemlighus i slutet av korridoren och marketenteriet - "markan" - på bekvämt gångavstånd. Det var annat än blåsig öar, dragiga kamineldade baracker och osannge karbidlampors lynniga och snåla ljus.

Rabalder med rabarber.

Men ändå, riktigt nöjda var vi inte. Friheten vi vant oss vid ute i skärgårdarna fanns inte i stora kaserner med långa korridorer och ekan-de trappor. Här var reglementet en realitet, övervakat av befälspersoner med observanta ögon och snäv toleransnivå. Dygdens stig var smal och sidotramp kunde leda till enskilt rum i förtappelsens hus, en väl synlig byggnad på en höjd mellan kasernerna, inrymmande arrest-lokalen eller "kroken" som den hette i logemen-ten.

Vi anvisades sängplatser i kasernen vi bebott året innan. Nu i ett logement en trappa upp, då på nedre botten nära granne med en lokalitet regementets musikkår disponerade. Där blåstes och trummades emellanåt så fönster-rutorna skallrade.

Den gången, försommaren 1939, var vi rekryter komna från smått idylliska Kastellet i Vaxholm. Naftalinlukten var alltjämnt märkbar i uniformerna, vilket känsliga näsor i omgiv-ningen med ogillande registrerade. Näsornas bärare kallade oss nedlåtande för "naftisar" gröna nog att fnysa åt och gärna driva med.

Sent en natt hände det. Vi väcktes av att loge-mentsdörren slets upp och något orediga röster gastade "upp och hoppa era skitstövlar, här var'e nattövning på gång!" Filtar revs upp och slängdes på golvet, vi bombarderades frikostigt med nyskördade rabarber med blad stora som disktrasor, samtidigt som någon ihärdigt och illalåtande tutade i trumpet. Allt gick snabbt, men vi kände igen en och annan av fridstörarna i det svaga ljuset uti-från korridoren. Det var yngre förmågor i "mu-

siken" som bjöd nattlig underhållning helt vid sidan av musikkårens ordinarie reportoar. Vi tog inte uppvakningen så hårt, nöjde oss med att samla ihop rabarberna och placera dem i en pryddlig hög utanför musikanternas lokal.

Ärtor med fläsk - veckans höjdpunkt.

Vi var i de avundsvärda matfriska åren och vid återkomsten till Borgen intog matinrättningen en central plats bland våra intressen. När klockan närmade sig matdags myllrade det plötsligt av sugna "kustare" i backen mot sjön. Från de mest oväntade håll kom de, alla styrda av samma tanke - att nå bästa möjliga placering i matkön.

Torsdagarnas ärtsoppa med fläsk och ugnspannkaka med lingon var veckans populäraste mål, något som endast den mest blaserade ansåg sig kunna missa. Då tystnade sorlet kring långbordens, att inte höra annat än skrapandet av hundratals skedar mot tallrikarna och ett och annat förnöjt smackande var en lika säregen som aptitretande upplevelse. Enda nackdelen med denna kost var dess förmåga att framåt natten tynga luften i logementen.

Lika uppåt var inte stämningen dagar då köksflickorna med inbjudande men ack så falska leenden generöst skopade till oss spicken sill och gröna ärtor. Då var vägen kort till "markans" smörgåsar, mjölk och kaffe. Och bakom disken betraktades anstämningen med förtjusning. Just spickna sillen och gröna ärtorna var pålitliga, de höjde omsättningen långt över det vanliga.

Den glanslösaste och kanske mest utsatta av - Borgens alla kommanderingar var att bakom en

sävligt lunkande häst dra omkring och tömma soptunnor vid kasernerna, matinrättning och tjänstebostäder. Ett jobb för två icke vapenföra värnpliktiga, av bättre fysiskt rustade snorkigt kallade "malajer". De syntes inte ofta i matkön, vilket gav illvilliga tungor tillfälle att utmärka sig. Till exempel så här:

- Vet Du varför sopåkarna inte bryr sig om matsalen?

- Nej, inte en aning.

- Jo, ser du dom behöver inte, dom äter av lasset. Ha, ha, ha!

Till sjöss med vedettbåt 44.

Åtekomsten till Borgen väckte många minnen. Inte minst från Minörhamnen där vi under flaggjunkare Eneströms lätt svavelosande handledning fick de första inblickarna i sjömaning, den allt annat än lätta konsten att bl a. tagla, naja, splitsa och snabbt och säkert slå invecklade knopar.

Vid kaj låg då som nu minutläggare och vedettbåtar med knarrande förtöjningar och gnisslande frihultar. Längst ut 44-an, den gamla kolfyrade trotjänaren jag kände så väl från min tid som gast ombord några sommarmånader 1939.

Vi gick med manskap, utrustning och proviant till förläggningar runt om i skärgården. Ibland var Uppdragen lite högtidligare som den gången vi förde präst och musikkår till Korsö för korums hållande.

Högsonnordagen var solig med styv blåst utifrån havet och lätta moln som högt i det blå jäktade inåt land. Den gode pastorn saknade kaserngårdsröst och det hjälpte inte att han tog i allt han förmådde. Blott delar av förkun-

nelsen nådde de uppställda soldaterna, resten spred vindkasten okynnigt mellan öarna. Musikkåren hade det mera förspänt när den brassade på för fullt. Trumpeter, tuba och trummor hördes ända upp till båken dit vi gastar dragit oss tillbaka med kaffetermos och limpsmörgåsar.

I kvällningen lämnade vi Korsö, gled sakta förbi Sandhamns bryggor, segelbåtar, klubbhus och gytter av stugor. Vinden hade mojnät, från styrhytten såg allt idylliskt ut. Fast Elias Sehlstedt, skalden som var tullinspektör här ute åren 1852 - 69, tyckte annorlunda:

"...men i hafvet till att bo på öar
det hör fan och icke människor till".

En prick sveper förbi.

Befälhavare på 44-an var sergant Eriksson. Medelålders, kortvuxen och rak i ryggen, alltid i välborstad uniform och noga ansad mustasch. Under gång satt han mesta tiden i styrhytten på bänken bakom gästen som hade rortörn. Samtidigt som han hällde i sig mängder med kaffe, höll han ett vaksamt öga på kursen. I korta och raka anvisningar lärdes jag konsten att rätt läsa sjökortet och hålla ordning på fyrrar och prickar. Var man inte uppmärksam utan stod och slöade, tänkte kanske på fruntimmer, kunde det gå illa, varnade han.

En dag på hängång från Mälsten återkom sergant Eriksson till hur viktigt det var med vaksamheten till sjöss. Efter en rejäl klunk ur kaffemuggen plockade han lite i minnesförrådet och valde ut följande exempel värt för en ung gäst att beakta.

En regnig och mörk höstkväll kom en vedettbåt lite ur kurs, gick så nära en prick att den diktföljde fartygsidan från för till akter.

Straxt innan hade en gast kommit upp på däck och lutat sig över relingen för blåsans tömmande. Pricken svepte förbi och gav gästen en smäll i ansiktet så mössan for långt ut i sjön och själv tumlade han bakåt och blev sittande på däcket alldeles vimmelkantig och med blödande näsa. Han fattade inte vad som hänt, utan snörvlade och väsnades, att fan skulle ta den som i mörkret slagit honom på käften. Att ena ögat svullnade igen och näsan rodnade och ömmade var naturligtvis tråkigt men han hade tur i oturen, betonade serganten. Den ädlaste av kroppsdelar klarade sig med en halvtum eller så från att träffas av pricken.

Efter denna utläggning log serganten i mustaschen, kollade att inga prickar störde framfarten och beordrade andra gästen att i rippet förse oss med varsin mugg hett kaffe och några skorpar.

...snällt och punktligt gå till jobbet

Om kvällarna fick ibland kortlekar och böcker vila för prat om vår egen situation. Det militära hade börjat så stillsamt våren 1939 då vår årsklass samlades vid Östra brobänken på Skeppsholmen för båtledes transport till Kastellet i Vaxholm. Vi skulle göra 170 dagars värnplikt och sedan återvända hem. Inte stort mer än en parentes i våra unga liv, men tillräcklig för att med saftiga berättelser om militärlivets vedermödor skrämna upp vänner och bekanta som ännu hade "lumpen ojjord. Så trodde vi.

Men det blev inte så. Ute i Europa ökade de politiska spänningarna, kriget ryckte allt närmare och 1 september öppnades portarna till helvetet. Tyskland överföll Polen och andra världs-

kriget var ett faktum. Det betydde att vi inordnades i den anbefallda förstärkta försvarsberedskapen och blev kvar på obestämd tid. Vår årsklass hade stått till landets förfogande i ett och ett halvt år utan avbrott. Vi tyckte tiden var inne för avlösning. Fast en och annan undrade: Hur skulle det kännas att bli civil igen, komma hem och snällt och punktligt gå till jobbet varje morgon, återgå till ett liv helt annorlunda det militära vi så länge varit knutna till?

"Kaggen" gav sin syn på frågan där han låg på rygg i underslafen:

"Jag gillar inte "lumpen", är trött på vakt-tjänst och meningslösa kommenderingar hit och dit. Men det konstiga är att jag aldrig känt mig så fri som på förläggningarna ute i skärgården. Jag tror det blir trist att börja gneta på verkstan igen. Bullrigt och skitigt och utanför fönstren bakgården med soptunnor och torrdass. Vilken utsikt när man är van att ha hela Östersjön skvalpande kring fötterna. Fy fan!"

Vi blevavlösta hösten 1940. Fast 1941, 1942 och 1944 var det dags att dra på uniformen igen. Då hette förläggningarna bl a Arholma, Svedudden och Lerskär.

---OOO---

Här kan det vara lämpligt att sluta, trots att minnen står i kö för att vara med. Bara några rader till. Vårt land hade den ofattbara turen att åse världsbranden 1939 - 45 från parkett, vi kom undan med lite röklukt i kläderna. Och just därför har det varit möjligt att berätta så här "fredliga" minnen.

Efter andra världskriget, som skördade miljoner och åter miljoner offer och lämnade efter sig enorma materiella skador, talades i alla länder om en ny och bättre värld. Dessvärre blev det inte så. Nya krig har avlöst varandra och när de här minnesbilderna postas har kriget vid Persiska viken pågått i ett par veckor.

Om det blir kort eller långt vet vi inte. Men att krig är en förbannelse det vet vi.

Eric Thorin

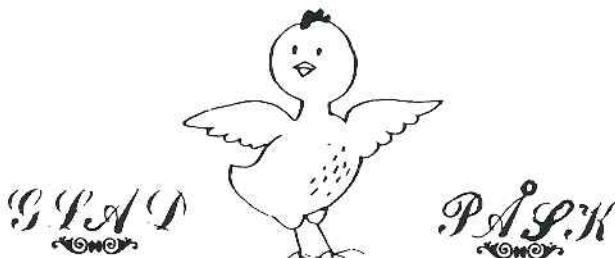
---ooo---

Nyhetsuppläsning-----

"Vi skall ha omröstning om EG-anslutning 1992 och ansluta oss 1993." !?

Det var väl ungefär så det gick till vid omröstningen om vi skulle ha kärnkraft eller ej?

ooooo000ooooo

MÄNNISKAN ÄR ALLTINGS MÅTT

De gamla längdmåtten har sitt ursprung i människans kroppsmått - fot, armlängd, handbredd, famnens längd, fingerbredd osv. Alla dessa mått står i ett visst bestämt förhållande till människans längd. Romaren Julius Agricola (39 - 93 e Kr) uttryckte det på följande sätt: "Det är i varje fall ett faktum att foten av en välutbildad mänsklig kropp är $1/6$ och armbågen $1/3$ av hela hennes längd. Grekerna menade ungefär samma sak med påståendet "Människan är alltings mått".

I princip borde vi därför kunna räkna ut en normal fullvuxen människas längd endast genom att mäta någon av hennes lemmar. Först bör kanske klarläggas vad de olika kroppsmåtten avser:

Famn= måttet från långfingerspetsen på vänster hand till höger hands långfingerspets då båda armarna är utsträckta så långt som möjligt.
 Aln= längden från armbågen till långfingerspetsen.
 Fot= längden från hälen fram till spetsen av stortån.
 Tvärhand= bredden över handens fyra fingrar.
 Tum= bredden över tummen.
 Fingerbredd= bredden över långfingret.

Enligt gammal uppfattning skulle människans hela längd motsvaras av följande kroppsmått:

1 famn eller 3 alnar, 6 fot eller 18 tvärhänder.
 72 tum eller 90 fingerbredder.

(En hand kan bara bli 29 cm - är den längre blir det en fot).

En person av normalmått (både på höjd och bredd) har en hud på cirka 1,9 kvm. Nästan två kvm. skinn, det skulle ju kunna användas fler gånger. Det enda stället det skinnets blir nött skulle väl vara baken i så fall.

Enligt uträkningar finns det sammanlagt två och en halv miljon svettkörtlar på kroppen. (kommunalarbetare undantagna).

Huvudhåret växer med en hastighet av 0,25 mm per dygn medan skägget växer mer än dubbelt så fort.

"Den som dagligen rakar sitt skägg vars tillväxt är svår har bortskrapat ca en tredjedels meter per år och den som fyllt åttio vårar -stopp och belägg har utgjort en grogrund för minst tjugofem meter skägg"

Ja så skaldade i alla fall Alf Henriksson - och det ligger en hel del sanning i det. Tyvärr tappar man ju en del gamla strå - men annars....

Ca 310 av människokroppens muskler behärskas av viljan och utgör ca 40% av kroppsvikten. Nacken och ryggen har 90 muskler men magen bara 9 påstår de lärde. På mig är nog fördelningen en annan för huvudbeståndsdelen är just Magen. Numera växer jag bara i färdriktningen - dessutom.

Förhoppningsvis kan det tillföra en del klarheter om hur det egentligen kommer sig att det fungerar som det gör.

TEORI - är när man vet hur det skall fungera - men inte kan göra något åt det.

PRAKTIK - är när man får det att fungera - men inte vet hur.

På en del arbetsplatser finns det en kombination av de båda. Ingenting fungerar och ingen vet varför.

Med vänliga och vintriga hälsningar

Alf Martinsson

BÖCKER TILL FÖRSÄLJNING.

"Människor och hus i Gustavsberg".

Edla Sofia återberättar vad äldre personer berättat om Gustavsberg och visar rikligt med bilder därtill. En lättläst och mycket trevlig bok, som väcker både igenkännande och nyfikenhet.
Pris 150:- kr.

"Värmdö skeppslags fornminnesförenings årsbok 1990.

Bär berättar Gerhard Flink, RAA, chef för fornvårdsenheten, om "Forntidsbygder i Värmdö skeppslag".

Kerstin Sohlberg skriver om "Ett 75-årsminne". Det är bondetåget 1914 som beskrivs med ord och bilder.

"Möte med Gustavsberg 1939". Edla Sofia berättar om, när hon kom till Gustavsbergs fabriker.

"Värmdö i försvarets tjänst" skriver Mauritz C-son Ljungberg om.

Stefan Hamilton bidrar med artikel "Brott och straff ur hävderna".

Ernst Nathorst-Böös har antecknat ner "Hågkomster från min barndoms somrar på Lännersta".

Bo Kahn berättar släktminnen "Kahns gurkor. En småindustri på Värmdö".

Artiklarna ger var för sig en tittglugg in i vad som tilldragit sig i Värmdös historia. Blandat och lättläst.

Pris 60:- kronor (medlemskap ingår).

"En bok om Värmdö skeppslag", av Axel Quist

finns även den att köpa hos oss.

Pris 190:- kr.

KÖP PRESENTER HOS OSS:

VI HAR EN LITEN

PRESENTHÖRNA

DÄR

DU

KAN

HITTA LITE

AV VARJE:

RING GUDRUN 400 80

ELLER BRITT-MARIE 400 33

eller någon i styrelsen.

V Ä L K O M M E N !

Museet hålles öppet efter överenskommelse per telefon med Sigvard Lönnquist 401 45.

Samlingslokalen bokas hos kassören Stig Gröndahl telefon 400 80.

Telefon har installerats i Stockstugan.
Numret dit är 413 50.
